

**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – Sprawa C-81/24
[Jenec]ⁱ**

Odesłanie prejudycjalne

Data wpływu:

31 stycznia 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Okrajno sodišče v Mariboru (Słowenia)

**Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie
orzeczenia w trybie prejudycjalnym:**

25 stycznia 2024 r.

Strona powodowa:

LH

Strona pozwana:

NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.

[...]

**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym skierowany do
Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej**

Przebieg postępowania

- 1 Strona powodowa złożyła w Okrajno sodišče v Ljubljani (sądzie rejonowym w Lublanie, Słowenia) pismo wszczynające postępowanie, w którym zażądała od pozwanej umożliwienia jej dostępu do podstawowego rachunku płatniczego oraz świadczenia podstawowych usług bankowych, a także zapłaty odszkodowania w wysokości 10 000 EUR za szkodę powstałą w wyniku naruszenia ciążącego na pozwanej obowiązku zawarcia umowy.
- 2 W następstwie zarzutu podniesionego przez pozwaną w odpowiedzi na pozew Okrajno sodišče v Ljubljani (sąd rejonowy w Lublanie) stwierdził

ⁱ Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa, która nie odpowiada rzeczywistej nazwie żadnej ze stron postępowania.

postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2021 r. brak swojej właściwości miejscowej i postanowił, że rozstrzygnięcie sprawy należy do Okrajno sodišče v Mariboru (sądu rejonowego w Mariborze, Słowenia; zwanego dalej „sądem odsyłającym”). W piśmie przygotowawczym z dnia 4 kwietnia 2022 r. strona powodowa zmieniła pkt 1 pisma wszczynającego postępowanie, przeformułując go w następujący sposób: „Strona pozwana jest zobowiązana do otwarcia na rzecz strony powodowej, w terminie 10 dni od dnia doręczenia wyroku, podstawowego rachunku płatniczego, a dokładniej w zakresie określonym w art. 181 ust. 2 Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih [ustawy o usługach płatniczych, usługach emisji pieniądza elektronicznego i systemach płatniczych] (Uradni list RS nr 7/18, 9/18 w wersji sprostowanej i 102/20)”. We wspomnianym piśmie przygotowawczym strona powodowa wnosi do sądu odsyłającego o zawieszenie postępowania głównego i wystąpienie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej „Trybunałem”) z odesłaniem prejudycjalnym.

Okoliczności faktyczne sprawy

- 3 Z twierdzeń stron postępowania wynika, że stan faktyczny, w odniesieniu do pkt 1 pisma wszczynającego postępowanie strony powodowej¹, jest bezsporny między stronami oraz że spór między nimi dotyczy jedynie argumentów odnoszących się do zgodności lub niezgodności z prawem zachowania strony pozwanej. Słoweńskie przepisy prawa postępowania cywilnego opierają się bowiem na zasadzie niekwestionowania, zgodnie z którą nie jest konieczne przedstawienie dowodu na okoliczności faktyczne uznane, niekwestionowane lub bezzasadnie zakwestionowane i należy uznać je za rzeczywiste²³. Tym samym sąd odsyłający ustalił stan faktyczny istotny z prawnego punktu widzenia, a zatem już na tym etapie postępowania kieruje do Trybunału pytanie prejudycjalne (mimo iż

¹ Od zasadności tego punktu pisma wszczynającego postępowanie zależy zasadność jego drugiego punktu.

² Nie jest konieczne udowodnienie okoliczności faktycznych, które jedna ze stron potwierdziła przed sądem w toku postępowania [art. 214 ust. 1 Zakon o pravdnem postopku (kodeksu postępowania cywilnego) (ZPP)], Uradni list RS nr 3/07 – tekst oficjalnie wyjaśniony, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 57/09 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 12/10 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 50/10 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 107/10 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 75/12 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 40/13 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 92/13 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 10/14 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 48/15 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 6/17 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 10/17, 16/19 – ZNP-1, 70/19 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego, 1/22 – orzeczenie trybunału konstytucyjnego i 3/22 – ZDeb.

³ Okoliczności faktyczne, których strona nie kwestionuje lub które kwestionuje bez wskazania uzasadnienia, uznaje się za potwierdzone (art. 214 ust. 2 ZPP).

w niniejszej sprawie nie przeprowadził jeszcze rozprawy głównej i nie rozpoczął jeszcze postępowania dowodowego)⁴.

- 4 W świetle powyższego sąd odsyłający stwierdza, że sytuacja faktyczna istotna z prawnego punktu widzenia jest taka, jak przedstawiono poniżej. Strona powodowa w imieniu swej małżonki, która posiadała rachunek transakcyjny prowadzony przez pozwaną, próbowała w dniu 22 października 2017 r. zapłacić na stacji paliw Petrol w Lublanie kwotę 93 EUR przekazem pieniężnym. Gdy kasjer wprowadził do systemu dane osobowe strony powodowej, pozwana w niniejszej sprawie zablokowała płatność. W piśmie skierowanym przez pozwaną do małżonki strony powodowej, występującej jako jej zleceniodawca, pozwana wyjaśniła, że w związku z wydarzeniami politycznymi i wzrostem zagrożeń dla bezpieczeństwa ogólnego oraz zwiększoną możliwością niewłaściwego wykorzystania produktów bankowych w celu finansowania terroryzmu lub innych przestępstw przyjęła ona bardziej restrykcyjne środki w celu wypełnienia obowiązków wynikających z przepisów dotyczących zapobiegania finansowaniu terroryzmu i praniu pieniędzy. Środki te obejmują również przestrzeganie ograniczeń OFAC (Office of Foreign Assets Control), co wynika z wewnętrznych dokumentów pozwanej. Chodzi przede wszystkim o regulamin pozwanej dotyczący zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (regulamin w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy). Regulamin ten przewiduje, że przed nawiązaniem stosunków gospodarczych weryfikuje się wszystkich klientów pod względem ich ewentualnego wpisania do wykazów środków ograniczających (Unii Europejskiej, OFAC, ONZ, wykazu wewnętrznego), mając na uwadze, że wpisanie do takich wykazów oznacza zakaz nawiązywania stosunków z takim klientem. Inne wewnętrzne akty pozwanej, a dokładniej instrukcje dotyczące nawiązywania stosunków gospodarczych z osobami fizycznymi, wytyczne w zakresie polityki dotyczącej akceptacji klientów, metoda pozwanej w zakresie środków ograniczających oraz kodeks postępowania pozwanej również przewidują podobne wymogi w odniesieniu do uwzględnienia wpisania potencjalnych klientów do wykazu OFAC. Po wszczęciu niniejszego postępowania cywilnego i po otrzymaniu odpowiedzi na pozew strona powodowa stawiała się osobiście w dniu 23 marca 2022 r. w siedzibie pozwanej, ponieważ zamierzała otworzyć podstawowy rachunek płatniczy. Pracownica banku przyjęła stronę powodową, a następnie sprawdziła przedstawiony przez nią ważny dokument tożsamości. Pracownica banku wyjaśniła jej, że „zważywszy na nazwisko strony powodowej, system nie pozwala na otwarcie rachunku transakcyjnego” oraz że w związku z tym otwarcie takiego rachunku przez

⁴ Sąd krajowy może swobodnie decydować o chwili, w której występuje z odesłaniem prejudycjalnym. W świetle (z pewnością niewiążących) ogólnych wskazówek mających na celu bardziej racjonalne wykonywanie uprawnień dyskrecyjnych, sąd krajowy powinien zwrócić się z pytaniem prejudycjalnym na tym etapie postępowania, na którym stan faktyczny został już w dużej mierze ustalony (zob. Boulouis, Darmon, Huglo, *Contentieux communautaire*, s. 24). Czasami jednak wskazane jest, aby postępowanie zostało wszczęte już wcześniej w celu ustalenia, jakie elementy stanu faktycznego mogą być ważne i istotne dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy (Hartley, *The Foundations of European Community Law*, s. 294).

pozwaną jest niemożliwe. Po upływie 10 dni od złożenia wniosku o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego przez pozwaną strona powodowa nie otrzymała od pozwanej żadnej odpowiedzi na piśmie, mimo iż zwróciła się o przesłanie takiej odpowiedzi. W dniu 23 lutego 2015 r. prokurator specjalny Republiki Słowenii zakończył i umorzył postępowanie przeciwko stronie powodowej dotyczące tych samych przestępstw, w odniesieniu do których wydano ostrzeżenie międzynarodowe. Strona powodowa nigdy i nigdzie nie została skazana za przestępstwo, z powodu którego została wpisana do wykazu OFAC, a ONZ, Unia Europejska lub Republika Słowenii nigdy nie przyjęły wobec niej żadnych środków ograniczających.

W przedmiocie przeciwstawnych argumentów prawnych stron postępowania

- 5 Pomiędzy stronami istnieje spór co do tego, czy przepisy art. 16 ust. 4 dyrektywy 2014/92/UE można interpretować w ten sposób, że przyznają one państwom członkowskim uprawnienie do zezwolenia bankom, w drodze przepisów krajowych, na odrzucenie wniosku konsumenta o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego na tej podstawie, że dana osoba jest wpisana do wykazu OFAC, mimo iż nigdy i nigdzie nie została skazana za przestępstwo, z powodu którego została wpisana do tego wykazu, oraz mimo iż ani ONZ, ani Unia Europejska, ani państwa członkowskie Unii Europejskiej nigdy nie przyjęły wobec niej żadnych środków ograniczających. Spór dotyczy zatem przede wszystkim tego, czy taki przypadek może stanowić naruszenie przepisów dyrektywy (UE) 2015/849 dotyczących zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Zdaniem strony powodowej taka wykładnia jest sprzeczna z art. 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Prawo krajowe

- 6 Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih (zwana dalej „ZPlaSSIED”⁵)⁶ reguluje między innymi prawa i obowiązki użytkowników i dostawców usług płatniczych w odniesieniu do świadczenia usług płatniczych oraz określa zasady i warunki dostępu do podstawowych rachunków płatniczych (art. 1 pkt 3 i 9).

Artykuł 180 ust. 1 ZPlaSSIED ustanawia zakaz nieuzasadnionego różnicowania konsumentów w odniesieniu do otwierania i dostępu do podstawowych rachunków płatniczych:

⁵ Uradni list RS nr 7/18, 9/18 w wersji sprostowanej i 102/20.

⁶ Jest to krajowy akt prawny transponujący do słoweńskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (Dz.U. 2014, L 257 z 28.8.2014, s. 214; zwana dalej „dyrektywą 2014/92/UE”).

1) „Konsument legalnie przebywający na terytorium Unii Europejskiej, który zwraca się z wnioskiem o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego w Unii lub o uzyskanie dostępu do takiego rachunku, nie może być dyskryminowany przez bank, w szczególności ze względu na obywatelstwo, miejsce zamieszkania, płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, wyznanie lub przekonania, poglądy polityczne lub inne, przynależność do społeczności narodowej, przynależność do mniejszości narodowej w innym państwie, sytuację majątkową, pochodzenie etniczne, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Warunki mające zastosowanie do otwarcia podstawowego rachunku płatniczego oraz dostępu do niego nie mogą w żadnym wypadku być dyskryminujące bez uzasadnienia”.

W art. 181 ZPlaSSIED ustanowiono warunki dotyczące prawa konsumenta do posiadania podstawowego rachunku płatniczego (odpowiadającego jednocześnie obowiązki banku do zawarcia umowy) oraz wyjątki od nich:

1) „Wszystkie banki prowadzące rachunki płatnicze konsumentów są zobowiązane do oferowania konsumentom podstawowego rachunku płatniczego”.

3) „**Konsument legalnie przebywający w Unii Europejskiej**, w tym konsument bez stałego adresu i osoba ubiegająca się o azyl, a także konsument, któremu nie przyznano zezwolenia na pobyt, ale którego wydalenie jest niemożliwe z przyczyn prawnych lub faktycznych, **ma prawo do otwarcia i korzystania z podstawowego rachunku płatniczego w banku**. Prawo to istnieje niezależnie od miejsca zwykłego pobytu konsumenta”.

4) „Bank organizuje procedurę otwarcia podstawowego rachunku płatniczego w taki sposób, aby korzystanie z tego prawa nie wiązało się z nadmiernymi trudnościami lub obciążeniami dla konsumenta. Bank otwiera podstawowy rachunek płatniczy bez zbędnej zwłoki lub nie później niż w ciągu 10 dni roboczych po otrzymaniu kompletnego we wszystkich częściach wniosku konsumenta o otwarcie takiego rachunku płatniczego”.

5) „Termin przewidziany w poprzednim ustępie obowiązuje również w przypadku odrzucenia wniosku konsumenta o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego”.

6) „**Bank odrzuca wniosek konsumenta o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego w każdym przypadku, gdy takie otwarcie rachunku skutkowałoby naruszeniem przepisów ustawy regulującej działalność w zakresie zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu**. W takim przypadku bank podejmuje środki zgodnie z ustawą regulującą dziedzinę przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu”.

8) „W przypadkach określonych w ust. 6 i 7 niniejszego artykułu bank, po podjęciu decyzji o odrzuceniu wniosku o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego, niezwłocznie informuje konsumenta na piśmie i nieodpłatnie

o odrzuceniu jego wniosku i o konkretnych powodach jego odrzucenia, chyba że jest to zakazane na mocy innych przepisów”.

9) *„W przypadku odrzucenia wniosku o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego bank informuje konsumenta o dostępnych środkach zaradczych przeciwko odrzuceniu jego wniosku, o prawie do poinformowania banku Słowenii o tym odrzuceniu wniosku oraz o prawie do uruchomienia mechanizmu pozasądowego rozwiązywania sporów przewidzianego w art. 286 niniejszej ustawy. W informacjach tych bank wskazuje również odpowiednie dane kontaktowe”.*

7 W Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ustawie o zapobieganiu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, zwanej dalej „ZPPDFT-2”)⁸ określono środki, właściwe organy i procedury wykrywania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz zapobiegania im, a także uregulowano kontrolę, która ma być sprawowana w zakresie wdrażania przepisów tej ustawy (art. 1 ust. 1).

W art. 2 pkt 1 ZPPDFT-2 zdefiniowano pojęcie „prania pieniędzy” dla celów tej ustawy w następujący sposób:

„Pranie pieniędzy oznacza każde zachowanie, którego przedmiotem są kwoty pieniężne lub wartości majątkowe uzyskane w wyniku przestępstwa, a które obejmuje:

- *transakcje wymiany walut lub wszelkiego rodzaju transfery środków pieniężnych lub innych wartości majątkowych pochodzących z przestępstwa;*
- *czyny mające na celu zatajenie lub ukrycie rzeczywistego charakteru, źródła pochodzenia, miejsca położenia, przemieszczania, rozporządzania, własności lub wszelkich praw związanych z kwotami pieniężnymi lub innymi wartościami majątkowymi pochodzącymi z przestępstwa”.*

Artykuł 4 ust. 1 pkt 1 ZPPDFT-2 stanowi, że banki są zobowiązane do podejmowania środków w celu wykrywania prania pieniędzy i zapobiegania mu:

⁷ Uradni list RS nr 48/22.

⁸ Jest to krajowy akt ustawodawczy transponujący do słoweńskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniającą rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylającą dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.U. 2015, L 141 z 5.6.2015, s. 73), ostatnio zmienioną rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2019/758 z dnia 31 stycznia 2019 r. uzupełniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych określających minimalny zakres działań oraz rodzaj dodatkowych środków, które instytucje kredytowe i finansowe muszą wdrożyć, aby ograniczyć ryzyko związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu w niektórych państwach trzecich (Dz.U. 2019, L 125 z 14.5.2019, s. 4) [zwaną dalej „dyrektywą (UE) 2015/849”].

„Banki i ich oddziały w państwach członkowskich, oddziały banków z państw trzecich oraz banki z państw członkowskich, które tworzą oddział w Republice Słowenii, przyjmują określone w niniejszej ustawie środki mające na celu wykrywanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz zapobieganie im przed lub w związku z przyjęciem, dostarczeniem, wymianą, przechowywaniem, rozporządzaniem lub jakimkolwiek innym zachowaniem odnoszącym się do kwot pieniężnych lub innych wartości majątkowych, a także w związku z nawiązaniem stosunków gospodarczych”.

W art. 17 ZPPDFT-2 określono zadania mające na celu wykrywanie prania pieniędzy i zapobieganie mu:

„1) W celu wykrywania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz zapobiegania im podmioty zobowiązane zapewniają w ramach prowadzonej przez nie działalności wykonywanie zadań określonych w niniejszej ustawie i w przepisach przyjętych na jej podstawie.

2) Zadania, o których mowa w poprzednim ustępie, obejmują następujące działania:

- 1. sporządzenie oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu;*
- 2. wdrożenie polityk, kontroli i procedur mających na celu skuteczną minimalizację i kontrolę ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu;*
- 3. wdrożenie środków mających na celu poznanie klienta (zwanym dalej »monitorowaniem klienta«) zgodnie z zasadami i warunkami określonymi w niniejszej ustawie;*
- 4. przekazanie określonych i wymaganych danych oraz przedstawienie dokumentacji urzędowi (Republiki Słowenii ds. zapobiegania praniu pieniędzy) na podstawie niniejszej ustawy;*
- 5. wyznaczenie przedstawiciela lub przedstawicielki (zwanym dalej »przedstawicielem») i zastępców przedstawiciela oraz stworzenie warunków niezbędnych do ich pracy;*
- 6. inicjatywy mające na celu zapewnienie regularnego szkolenia zawodowego pracowników i ustanowienie regularnej wewnętrznej kontroli wykonywania zadań, o których mowa w niniejszej ustawie;*
- 7. przygotowanie wykazu wskaźników umożliwiających rozpoznanie klientów i transakcji, w odniesieniu do których istnieją podstawy, by podejrzewać pranie pieniędzy lub finansowanie terroryzmu;*
- 8. zapewnienie ochrony i przechowywania danych oraz prowadzenie rejestrów wymaganych na mocy niniejszej ustawy;*

9. *wdrożenie polityk i procedur grupowych oraz środków mających na celu wykrywanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz zapobieganie im w oddziałach i spółkach zależnych z większościowym udziałem w państwach członkowskich i państwach trzecich;*
10. *wykonywanie innych zadań i obowiązków na podstawie niniejszej ustawy i przepisów przyjętych na jej podstawie”.*

W art. 18 ZPPDFT-2 zdefiniowano ryzyko prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz oceny ryzyka:

„1) Ryzyko prania pieniędzy i finansowania terroryzmu polega na możliwości wykorzystania przez klienta systemu finansowego w celu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu bądź bezpośredniego lub pośredniego wykorzystania stosunków gospodarczych, transakcji, towaru, usługi lub kanału dystrybucji, z uwzględnieniem czynnika ryzyka geograficznego (państwo lub obszar geograficzny), w celu prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

2) Podmiot zobowiązany ocenia ryzyko związane z określoną grupą lub rodzajem klienta, stosunkami gospodarczymi, transakcją, towarem, usługą lub kanałem dystrybucji oraz bierze pod uwagę czynniki ryzyka geograficznego w odniesieniu do możliwego niewłaściwego wykorzystania do celów prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

3) Na podstawie ryzyka ustalonego zgodnie z poprzednim ustępem podmiot zobowiązany przeprowadza ocenę ryzyka związanego z jego działalnością gospodarczą (ocena ryzyka podmiotu zobowiązanego).

4) Na podstawie ryzyka ustalonego zgodnie z ust. 2 i 3 niniejszego artykułu podmiot zobowiązany przeprowadza ocenę ryzyka, w której ocenia poziom ryzyka indywidualnego klienta w odniesieniu do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu (ocena ryzyka klienta).

5) Podmioty zobowiązane, które mają oddziały i spółki zależne z większościowym udziałem w państwach członkowskich i państwach trzecich, sporządzają również ocenę ryzyka grupy, biorąc pod uwagę ryzyko, na jakie narażone są ich oddziały i spółki zależne z większościowym udziałem oraz grupa jako całość (ocena ryzyka grupy).

6) Ocena ryzyka i procedura określania oceny ryzyka, o których mowa w ust. 2, 3, 4 i 5 niniejszego artykułu, odzwierciedlają specyfikę podmiotu zobowiązanego i jego działalności gospodarczej.

7) Podmiot zobowiązany sporządza ocenę ryzyka, o której mowa w ust. 2, 3, 4 i 5 niniejszego artykułu, zgodnie z wytycznymi wydanymi przez właściwy organ kontroli, o którym mowa w art. 152 ust. 1 niniejszej ustawy, zgodnie z jego uprawnieniami, a także z uwzględnieniem sprawozdania zawierającego ustalenia krajowej oceny ryzyka oraz ponadnarodowej oceny ryzyka.

8) Ustalenia wynikające z oceny ryzyka, o której mowa w ust. 2, 3, 4 i 5 niniejszego artykułu, są dokumentowane przez podmiot zobowiązany i aktualizowane przez niego co najmniej co dwa lata. Udokumentowane ustalenia są udostępniane właściwym organom kontroli, o których mowa w art. 152 ust. 1 niniejszej ustawy, na ich wnioski.

9) Podmiot zobowiązany, w odniesieniu do istotnych zmian w jego procesach handlowych, takich jak wprowadzenie nowego towaru, nowej praktyki handlowej, w tym nowych kanałów dystrybucji, wprowadzenie nowej technologii dla nowych i istniejących towarów lub zmian organizacyjnych, przeprowadza odpowiednią ocenę tego, w jaki sposób zmiany te wpływają na narażenie tego podmiotu na ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

10) Podmiot zobowiązany przeprowadza ocenę ryzyka, o której mowa w poprzednim ustępie, przed wprowadzeniem zmiany w rozumieniu tegoż ustępu i zgodnie z dokonаныmi ustaleniami przyjmuje odpowiednie środki w celu zmniejszenia ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu”.

Artykuł 21 ZZPPDFT-2 ustanawia środki monitorowania klienta:

„1) Jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej, monitorowanie klienta obejmuje następujące środki:

1. ustalenie tożsamości klienta i weryfikacja jego tożsamości na podstawie wiarygodnych, niezależnych i obiektywnych źródeł;
2. ustalenie podmiotu, który rzeczywiście jest właścicielem klienta [osoby prawnej];
3. gromadzenie danych dotyczących celów i zamierzonego charakteru stosunków gospodarczych lub transakcji oraz innych danych w rozumieniu niniejszej ustawy;
4. regularna i staranna obserwacja działalności gospodarczej, którą klient prowadzi wobec podmiotu zobowiązanego.

5) Przy określaniu zakresu wdrożenia środków, o których mowa w poprzednim ustępie, podmiot zobowiązany bierze pod uwagę co najmniej:

- cel nawiązania stosunków gospodarczych oraz ich charakter;
- kwotę środków, wartość majątku lub zakres transakcji;
- czas trwania stosunków gospodarczych i adekwatność działalności gospodarczej w stosunku do celu, w którym nawiązano stosunki gospodarcze”.

Artykuł 22 ZZPPDFT-2 stanowi, że podmiot zobowiązany monitoruje klienta w chwili nawiązania stosunków gospodarczych z klientem.

Artykuł 29 ZZPPDFT-2 określa zasady ustalania i weryfikacji tożsamości klienta:

„1) W odniesieniu do klienta będącego osobą fizyczną [...], podmiot zobowiązany ustala i weryfikuje jego tożsamość oraz gromadzi dane, o których mowa w art. 150 ust. 1 pkt 2 niniejszej ustawy, sprawdzając dokument tożsamości klienta w jego obecności. Jeżeli na podstawie tego dokumentu uzyskanie wszystkich wymaganych danych nie jest możliwe, brakujące dane uzyskuje się na podstawie innego ważnego dokumentu urzędowego przedstawionego przez klienta lub są one dostarczane bezpośrednio przez klienta.

3) W przypadku gdy podczas ustalania i weryfikowania tożsamości klienta zgodnie z niniejszym artykułem podmiot zobowiązany ma wątpliwości co do prawdziwości uzyskanych danych lub wiarygodności dokumentów i innej dokumentacji handlowej, na podstawie których uzyskano dane, wymaga on również złożenia przez klienta pisemnego oświadczenia”.

Artykuł 64 ZZPPDFT-2 ustanawia dodatkowe środki dotyczące pogłębionego monitorowania klienta:

„1) Pogłębione monitorowanie klienta obejmuje, oprócz środków określonych w art. 21 ust. 1 niniejszej ustawy, dodatkowe środki, które zgodnie z niniejszą ustawą mają zastosowanie:

1. w przypadku zawarcia stosunku umownego dotyczącego rachunku bieżącego z bankiem lub z inną podobną instytucją kredytową mającą siedzibę w państwie trzecim;

2. w przypadku nawiązania stosunków gospodarczych lub przeprowadzenia transakcji w rozumieniu art. 22 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz art. 23 niniejszej ustawy z klientem, który jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne w rozumieniu art. 66 niniejszej ustawy;

3. w przypadku gdy podmioty uprawnione z tytułu ubezpieczenia na życie lub ubezpieczenia na życie powiązanego z jednostkami uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych oraz rzeczywisci właściciele podmiotu uprawnionego są osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne w rozumieniu art. 68 niniejszej ustawy;

4. w przypadku gdy klient lub transakcja są powiązani z państwem trzecim wysokiego ryzyka.

2) Podmiot zobowiązany przeprowadza pogłębioną kontrolę klienta w przypadkach, o których mowa w poprzednim ustępie, oraz w zakresie, w jakim:

1. w myśl art. 19 ust. 2 niniejszej ustawy uważa, że klient, stosunki gospodarcze, transakcja, towar, usługa, państwo lub obszar geograficzny wiążą się ze zwiększonym ryzykiem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu; lub

2. stwierdzono zwiększone ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu w rozumieniu art. 14 ust. 2 pkt 2 niniejszej ustawy, jak również przepisu przewidzianego w art. 14 ust. 4 niniejszej ustawy.

3) Przy weryfikowaniu klientów, stosunków gospodarczych, transakcji, towarów, usług, kanałów dystrybucji, państw lub obszarów geograficznych, w odniesieniu do których uważa, że istnieje zwiększone ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, podmiot zobowiązany bierze pod uwagę czynniki zwiększonego ryzyka określone przez ministra.

4) Przy określaniu środków pogłębionej kontroli klienta podmioty zobowiązane uwzględniają wytyczne organów nadzoru, o których mowa w art. 152 ust. 1 niniejszej ustawy, dotyczące czynników ryzyka i środków, które mogą zostać przyjęte w takich przypadkach”.

Uzasadnienie odesłania prejudycjalnego

- 8 W art. 16 ust. 1 dyrektywy 2014/92/UE zobowiązano państwa członkowskie do zapewnienia, by wszystkie instytucje kredytowe lub wystarczająca liczba instytucji kredytowych oferowały konsumentom podstawowe rachunki płatnicze oraz zagwarantowały wszystkim konsumentom dostęp do tych rachunków na ich terytorium, przy czym ust. 2 tego artykułu stanowi, że państwa członkowskie są zobowiązane zapewnić konsumentom legalnie przebywającym w Unii prawo do otwarcia i korzystania z podstawowego rachunku płatniczego w instytucjach kredytowych znajdujących się na ich terytorium. Tym samym gwarantuje się konsumentom prawo do podstawowego rachunku płatniczego. Prawo to jest wprawdzie ograniczone zgodnym z prawem celem, jakim jest zapobieganie niewłaściwemu wykorzystaniu takiego rachunku do celów prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, w związku z czym państwa członkowskie muszą, zgodnie z art. 16 ust. 4 dyrektywy 2014/92/UE, zapewnić, by banki odrzucały wnioski o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego w każdym przypadku, gdy otwarcie takiego rachunku skutkowałoby naruszeniem przepisów dotyczących zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu ustanowionych w dyrektywie 2015/849/UE.
- 9 Sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy otwarcie rachunku transakcyjnego prowadzonego dla klienta wpisanego do wykazu środków ograniczających OFAC stanowiłoby naruszenie ustanowionych w dyrektywie 2015/849/UE przepisów dotyczących zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, w szczególności w przypadku, gdy osoba ta nigdy nie została prawomocnie skazana za przestępstwo, z powodu którego została wpisana do tego wykazu, i gdy nie przyjęto wobec owej osoby żadnych środków ograniczających na poziomie krajowym, poziomie Unii Europejskiej lub na poziomie organizacji międzynarodowej, której członkiem jest dane państwo lub Unia Europejska. Celem dyrektywy 2015/849/UE jest bowiem zapobieganie wykorzystywaniu unijnego systemu finansowego do prania pieniędzy i finansowania terroryzmu

(art. 1), w związku z czym państwa członkowskie muszą zapewnić obowiązywanie zakazu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu (art. 2). Dyrektywa 2015/849/UE stanowi, że przy nawiązywaniu stosunków gospodarczych banki są zobowiązane do wdrożenia środków weryfikacji (weryfikacja tożsamości klientów, weryfikacja źródeł pochodzenia środków oraz danych dotyczących celu i charakteru transakcji handlowych), lecz w żaden sposób nie przewidziano, że w tym kontekście należy wziąć pod uwagę wpisanie do wykazu środków ograniczających OFAC. Nawet jeśli fakt, że dana osoba jest wpisana do takiego wykazu, stanowiłby szczególną okoliczność, która uzasadniałaby wzmożoną czujność ze względu na zwiększone ryzyko, nie jest jasne, czy takiej osobie należy odmówić otwarcia rachunku transakcyjnego. W przypadku, gdyby otwarcie podstawowego rachunku płatniczego na rzecz takiej osoby skutkowało naruszeniem dyrektywy 2015/849/UE, w konsekwencji stanowiłoby to wyjątek od prawa dostępu do takiego rachunku płatniczego zgodnie z art. 16 ust. 4 dyrektywy 2014/92/UE. W tym kontekście nasuwa się pytanie, czy takie uregulowanie stanowi naruszenie domniemania niewinności ustanowionego w art. 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, również w świetle okoliczności, że w motywie 65 dyrektywy 2015/849/UE wskazuje się, iż dyrektywa ta nie narusza domniemania niewinności.

Pytania prejudycjalne

- 10 W świetle powyższych rozważań Okrajno sodišče v Mariboru (sąd rejonowy w Mariborze, Słowenia) przedkłada Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytania prejudycjalne:
- 1) Czy przepis art. 16 ust. 4 dyrektywy 2014/92/UE zezwala państwom członkowskim na zobowiązanie banków do odrzucenia wniosku konsumenta o otwarcie podstawowego rachunku płatniczego ze względu na to, że konsument ten jest wpisany do wykazu OFAC – wykazu departamentu finansów Stanów Zjednoczonych Ameryki, urzędu ds. kontroli aktywów zagranicznych – ponieważ w przypadku otwarcia takiego rachunku doszłoby do naruszenia przepisów dyrektywy 2015/849/UE dotyczących zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu?
  - 2) W przypadku udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej: czy istnieje wyjątek, w przypadku gdy konsument ten nigdy i nigdzie nie został skazany za przestępstwo, z powodu którego został wpisany do wspomnianego wyżej wykazu, lub w przypadku gdy dane państwo członkowskie, Unia Europejska lub inna organizacja międzynarodowa, której członkiem jest dane państwo członkowskie lub Unia Europejska, nie przyjęły żadnych środków ograniczających wobec tego konsumenta?

- 3) Czy odpowiedź twierdząca na pytanie pierwsze oznacza niezgodność z art. 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, który ustanawia domniemanie niewinności?
- 4) Czy odpowiedź przecząca na pytanie drugie oznacza niezgodność z art. 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, który ustanawia domniemanie niewinności?

DOKUMENT ROBOCZY